

POVODOM NOVIH EKONOMSKIH MJERA U NAŠOJ PRIVREDI

Zadnjih mjeseci svjedoci smo čitavog niza događaja, koji su se u velikoj mjeri odrazili u našoj ekonomici i u našoj planskoj privredi.

Već prošle godine donesen je niz propisa i mjera, kojima se izvršila decentralizacija uprave u čitavom nizu privrednih grana, a formirani su i radnički savjeti i upravni odbori u poduzećima, kako bi se što jače izrazila osnovna postavka socijalizma, da sami neposredni proizvođači neposredno upravljaju proizvodnjom i narodnom privredom.

Međutim nije se stalo samo na tome, da se samo propisima (formalno) istakne taj utjecaj neposrednih proizvođača, već se htjelo, da taj utjecaj ima de svoj potpuni sadržaj, da on bude zaista stvaran i odlučujući.

Osnovne jedinice u našoj socijalističkoj proizvodnji jesu poduzeća, u kojima naši trudbenici upotrebom postrojenja (kapaciteta) ostvaruju svakidašnje zadatke i omogućuju da se iznose novi proizvodi za podmirenje društvenih potreba.

Naša poduzeća i njihovi radni kolektivi imali su dosada ograničeni utjecaj na postavljanje proizvodnih planova i zadataka, jer su im ovi bili postavljeni i diktirani odozgo preko njihova višeg administrativnog rukovodstva i državnog aparata, često u mnogim detaljima, koji su kočili inicijativu samih poduzeća i razvitak punih proizvodnih mogućnosti. Često se nije vodilo dovoljno računa o potrebama tržišta, nije se obziralo na zakon ponude i potražnje.

Ta potpuna zavisnost poduzeća naročito se očitovala kod financijskih odnosa, jer je svako poduzeće i u pojedinostima bilo vezano uz državni budžet, a na slobodno raspolaganje dobivalo je samo mali procenat polučene dobiti i viška rada, dok je sav ostali dio išao u državni budžet. Određivanje cijena diktirano odozgo bilo je strogo vezano uz rješenje nadležnih organa za cijene. Naročito su poduzeća bila skućena s obzirom na investicije. Platni sistem temeljio se uglavnom na stalnoj plaći, te su radni kolektivi u cjelini bili prilično nezainteresirani na povećanju proizvodnje i t. d.

Prema nacrtima novih zakona o planskom upravljanju narodnom privredom i financijskom sistemu predviđa se postavljanje društvenih planova za čitavu državu i pojedine narodne republike odnosno narodne odbore, a i samostalnih planova privrednih organizacija i privrednih udruženja. Društveni planovi sadržavat će osnovne proporcije (razmjere) proizvodnje i raspodjele, kojima će se određivati pravac razvitka proizvodnih snaga i vršiti osnovna raspodjela narodnog dohotka na potrošni fond trudbenika (plaće), na kapitalnu izgradnju (investicije) i na druge opće potrebe društvene zajednice (narodna obrana, kulturne potrebe, socijalno stanje i t. d.).

Među najvažnije osnovne proporcije pripadaju:

Obavezni minimum iskorišćivanja kapaciteta proizvodnje. To znači, da će za svaku privrednu granu društvenim planom biti određeno, koliko će biti minimalno iskorišćivanje kapaciteta u njenim poduzećima. Da se izvrši ovakav zadatak u proizvodnji, bit će ujedno osigurana i sva potrebna materijalna sredstva. Taj minimalni obavezni plan morat će izvršiti svako poduzeće odnosno grana, kako bi se osigurao normalni tok na-

šeg privrednog zbivanja. Na pr. ako bude u jednoj grani određenó minimalno iskorištenje kapaciteta sa 85%, tada će poduzeća te grane biti dužna da u tom procentu iskoriste svoje kapacitete u proizvodnji. Bude li potražnja dotičnih proizvoda veća od tog minimalnog obaveznog plana, a bude li i materijalne mogućnosti za veću proizvodnju, to će poduzeća dotične grane moći proizvesti više, ostvarujući svoj interno postavljeni plan i zadatak, kojim će premašivati obavezni minimalni društveni plan.

Poduzeća moći će u okviru zadanog iskorištenja kapaciteta asortiment proizvodnje udešavati prema potrebama i zahtjevima tržišta. U jednoj grani će se usklađenje asortimenta, a i postavljanje iskorištenja kapaciteta svakako vršiti dogovorno preko privrednih udruženja.

Druga osnovna proporcija je osnovna investiciona izgradnja. Njom će se odrediti u društvenom planu samo ključni objekti, koji su naročito važi za razvitak privrede pojedinih grana ili narodnih republika. Za te ključne objekte bit će prvenstveno osigurana sva potrebna sredstva (krediti, materijal, oprema, radna snaga). Ostalu investicionu izgradnju mogu slobodno ostvariti privredna udruženja odnosno poduzeća.

Treća osnovna proporcija je određivanje platnog fonda (iznosa plaća) za pojedine grane, republike i FNRJ. Iznos platnog fonda zavisi o zadanom minimalnom obaveznom iskorištenju kapaciteta proizvodnje u dotičnoj grani.

Daljnja proporcija jesu prosječne stope na višak proizvoda, koje se uplaćuju u obliku doprinosa ili poreza u državni budžet. Svaka će naime grana odnosno poduzeće biti dužno, da uplaćuje društveni doprinos u određenom postotku, a to će biti njegova obaveza spram državnog budžeta. S preostalim viškom raspolagat će poduzeće slobodno, odnosno u sporazumu s privrednim udruženjem.

Budući da je u našoj privredi, izuzevši obavezni otkup žitarica i vune, već uvedena potpuna sloboda prometa robom, to se i cijene uglavnom formiraju prema zakonu ponude i potražnje.

Prema naprijed izloženom, pošto poduzeća izvrše svoje minimalne društvene obaveze iz proizvodnje i uplate društvenog doprinosa u slučaju većeg zalaganja, racionalnije proizvodnje, premašivanja minimalnih obaveznih planova, povećanja asortimenta, poboljšanja kvaliteta proizvoda, imat će da raspolazu znatnim dijelom svoga viška rada, kako bi bolje nagrađivala odnosno plaćala svoje osoblje, proširivala poduzeće novim investicijama, stvarala rezervne fondove za buduće eventualnosti i t. d. Ona će moći postići svoju potpunu poslovnu odnosno financijsku samostalnost. Time će se zaista ostvariti potpuni utjecaj neposrednih proizvođača u proizvodnji.

Kako su mljekarska poduzeća i dosada bila uključena u opći plan proizvodnje (prehrambena industrija), to će iduće godine s obzirom na važnost svojih proizvoda biti također uključena u društvene planove, iz kojih će proizaći njihove minimalne obveze (s obzirom na iskorišćenje kapaciteta, društveni doprinos i t. d.).

Mljekarska poduzeća treba stoga da pravilno ocijene mogućnosti prikupa sirovina na svom području u toku god. 1952., da na osnovu njega i potreba tržišta postave planove odnosno zadatke po količini, asortimentu i vrijednosti, da sastave potrebni materijalni bilans, koji će trebati osigurati ugovorima

odnosno kupnjom, da srede podatke za potrebnu radnu snagu i event. predvidivú kapitalnu izgradnju odnosno investicije.

Budući da se predviđa formiranje stručnih udruženja proizvodnih poduzeća (zasad na dobrovoljnoj bazi), koja će se pored ostalih poslova baviti i poslovima planskog karaktera, to bi Udruženje mljekarskih poduzeća moglo preuzeti i te zadatke, kako bi višim privrednim organima pomoglo i olakšalo da donesu i izvrše mjere, koje se tiču mljekarstva.

Dr. Marcel Mayer.

PRIJELAZ NA SUHU KRMU I ISHRANU MUZARA

Da se osigura proizvodnja mlijeka, treba kravu dobro hraniti preko cijele godine, t. j. davati joj potrebne količine hranjivih tvari. Treba izbjegavati svemu što može poremetiti funkcije organa tijela, a u prvom redu probavnih organa. Radi toga treba oprezno postupati kod prijelaza na zimski (suhu krmu), odnosno na ljetnji period ishrane (zelenu krmu). Nagli prijelaz sa suhe na zelenu krmu poremećuje probavu (nastaje proljev), pa se radi toga krma slabo iskorišćuje, a osim toga prijeti opasnost od onečišćenja mlijeka izmetinama. Prijelazom sa zelene na suhu krmu redovito se kod nas smanjuje proizvodnja mlijeka, pa treba uočiti razloge, koji do toga dovode, pa da se naročitim mjerama spriječi opadanje mliječnosti.

Prije svega moramo upoznati faktore, koji utječu na proizvodnju mlijeka. Oni su dvojaki: unutrašnje prirode i vanjski. Mliječnost zavisi o nasljednim osnovama pojedine životinje (unutrašnji faktor), ali znatno na nju utječe i vanjski faktor, u prvom redu ishrana. Napomenut ćemo važne faktore, koji utječu na proizvodnju mlijeka: 1. Zdravlje i odgovarajuća tjelesna građa. Samo zdrava krava s odgovarajućom tjelesnom građom može imati mliječnost kroz više godina. 2. Individualna sposobnost krave (nasljedna osnova za mliječnost). Mliječnost zavisi o nasljednoj osnovi, a ova dolazi do izražaja, ako se kravi pruže svi uvjeti, koji su za to potrebni. Poznato je, da imamo izrazito mliječnih pasmina goveda, na pr. holandsko i istočno-frizijsko govedo. 3. Pravilna ishrana za vrijeme steonosti i pravodobno zasušenje krave (oko dva mjeseca prije teljenja). Za proizvodnju mlijeka treba kravu pripremiti, jer u početku muznog razdoblja (kad krava daje najviše mlijeka) krava s mlijekom izdaje iz svoga tijela mnogo hranjivih tvari, i to obično više, nego što ih hranom prima. Radi toga je potrebno, da krava za vrijeme steonosti dobije hranom stanoviti višak hranjivih tvari, koji će joj biti kao rezerva u tijelu, t. j. poslužiti će joj u početku muznog razdoblja. S time u vezi treba kravu oko dva mjeseca prije teljenja zasušiti, da uzmogne stvarati rezerve. 4. Hranjenje smjesom krmiva, koja sadrži sve potrebne hranjive tvari. Kad sastavljamo krmni obrok, moramo imati na umu, da hranjiva vrijednost krmiva ne zavisi samo o vrsti krmiva, nego i o tome, na kojem je tlu raslo (slabo ili bogato hranjivim tvarima), kakvi su bili klimatski faktori (vlažna ili sušna godina), kad je izvršena košnja ili berba i kako se popremalo. Nije dovoljno, da krma ima odgovarajući sastav, nego treba da bude